

TOS

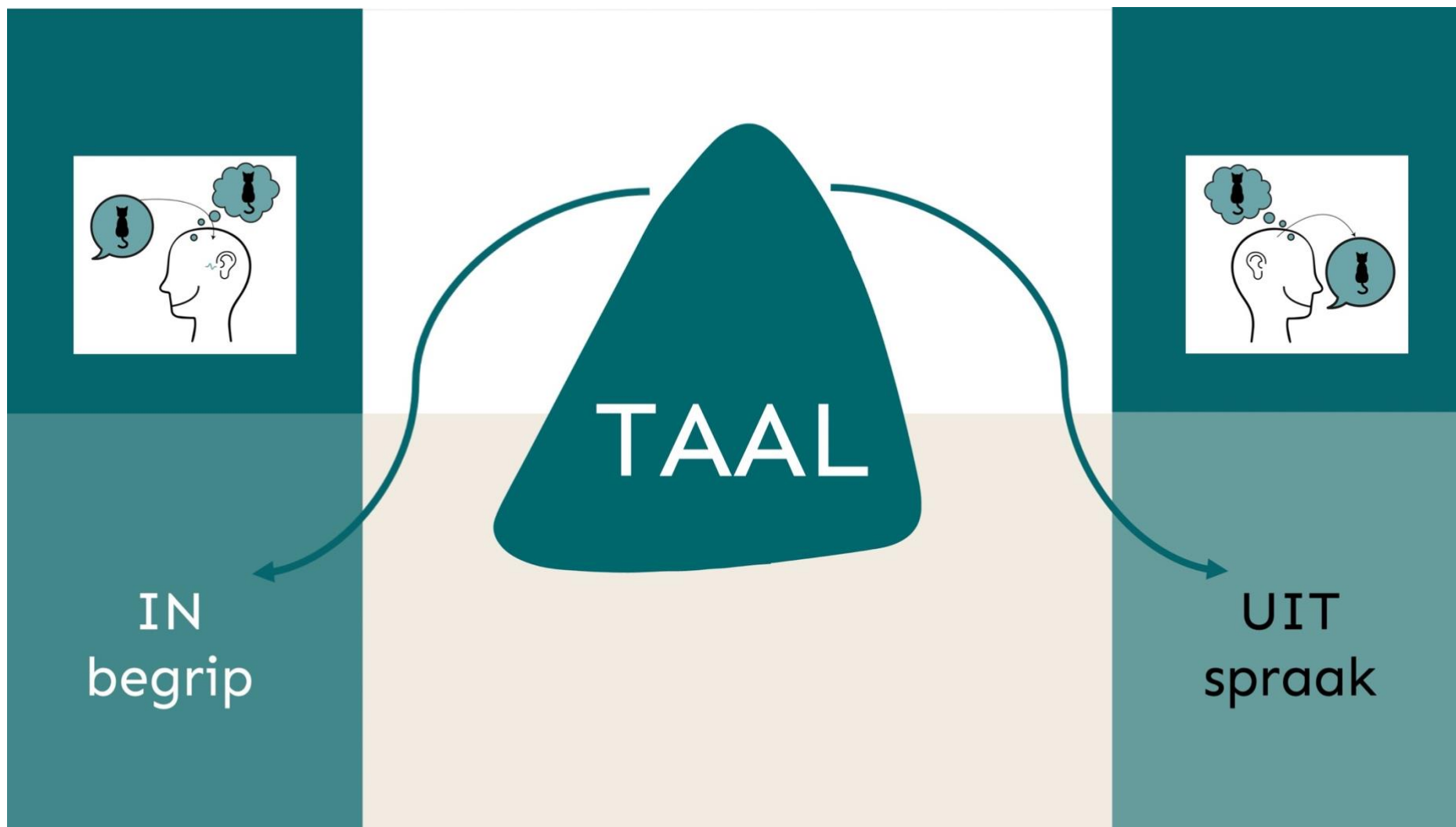
bij iedereen (een beetje) anders

december 2021

TOS is bij iedereen anders. Anders. Een beetje anders. Heel anders. Maar toch, TOS!

Het kan heel fijn zijn om samen te zijn met mensen die TOS hebben, net als jij. Het geeft een veilig gevoel om onder elkaar te zijn. Vertrouwd, omdat je allemaal problemen hebt met taal. Ontspannen omdat je niet op je woorden hoeft te letten en niet op je tenen hoeft te lopen. Maar dan...merk je dat jouw TOS toch anders is dan de TOS van iemand anders. Is dat erg?

We herkennen het allemaal. Taal heeft een in-kant en een uit-kant. Aan de in-kant komt taal binnen en die taal verwerk je in hersenen. Als het allemaal goed gaat met verwerken, dan heb je de taal die binnenkwam begrepen. Aan de uit-kant komt taal naar buiten via spraak. Om naar buiten te komen als spraak moet taal ook in je hersenen worden verwerkt en georganiseerd. En dan moeten de spieren in je mond ook nog meewerken!

De taal die naar binnen gaat en naar buiten gaat heeft vijf domeinen (of 'stukjes') die veel met elkaar te maken hebben. Denk aan een baby. Eerst horen en maken baby's klanken, nog geen woorden. Dan beginnen ze de eerste woorden te herkennen en begrijpen (in) en daarna ook zelf te gebruiken (uit). De volgende stap is dat peuters korte zinnen gaan begrijpen en maken. Weer iets later kun je aan een peuter een echt verhaal voorlezen of vertellen en vertelt een peuter jou een heel verhaal! En natuurlijk gaat een peuter taal ook steeds meer gebruiken in de interactie met andere mensen.

Taal Ontwikkelings- Stoornis

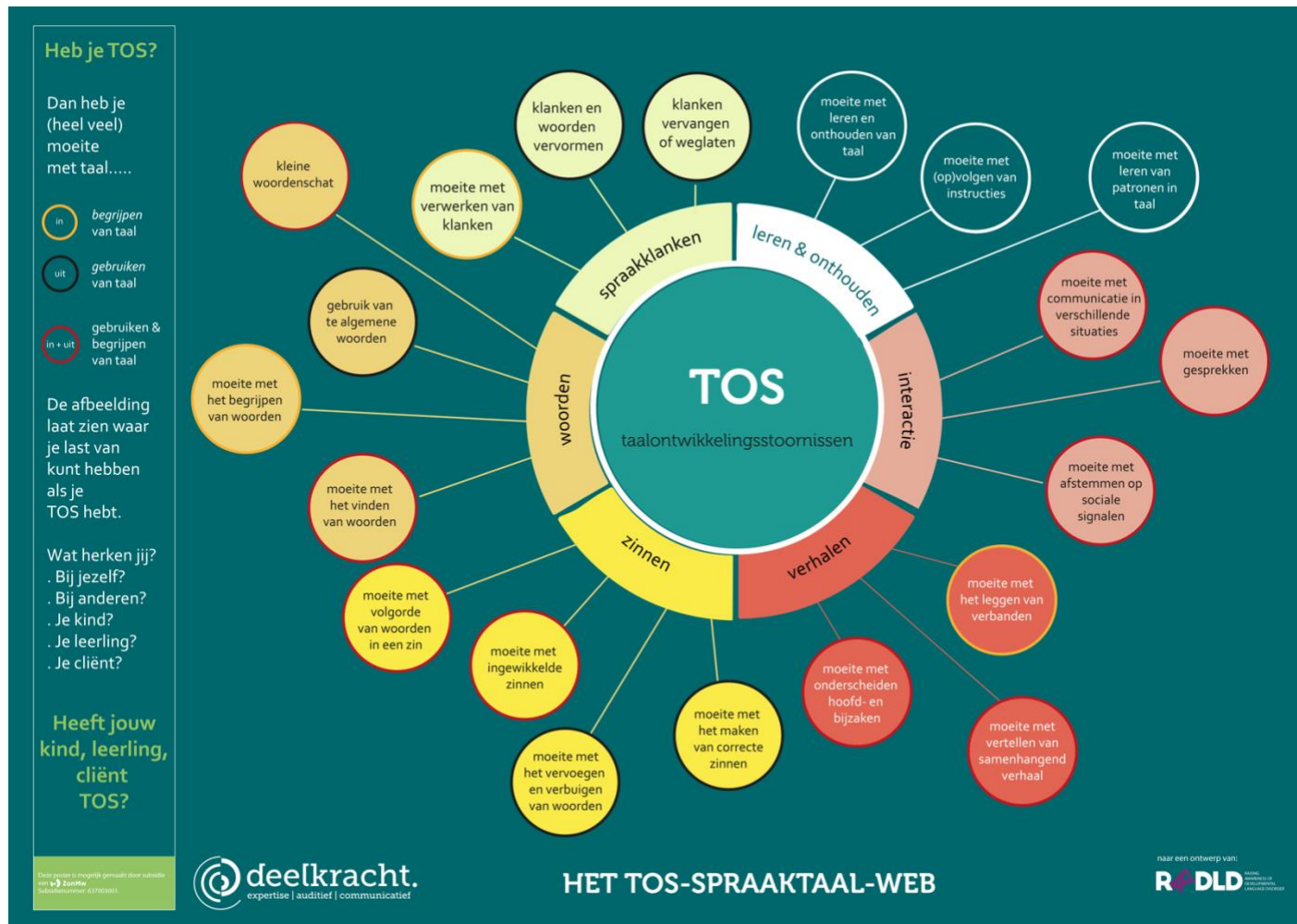
TOS

Taal wordt in de hersenen niet goed verwerkt.

Moeite met praten en/of begrijpen van taal.
Moeite met het leren en onthouden van klanken,
woorden en zinnen.

Taal is een ingewikkeld proces. Dat proces vraagt heel veel van je hersenen. Je hersenen moeten klanken, woorden en zinnen gaan herkennen. Je hersenen moeten informatie verwerken: wat hoor ik, wat betekent dat, wat vind ik ervan, wat moet ik ermee? Je hersenen moeten dan ook nog heel snel plannen maken: niet alleen over wat je met de informatie moet doen, maar ook over hoe je dat het best kan doen.

Als je TOS hebt verloopt dit hele proces moeilijker en langzamer. Soms op één van de vijf taaldomeinen, soms op meer.

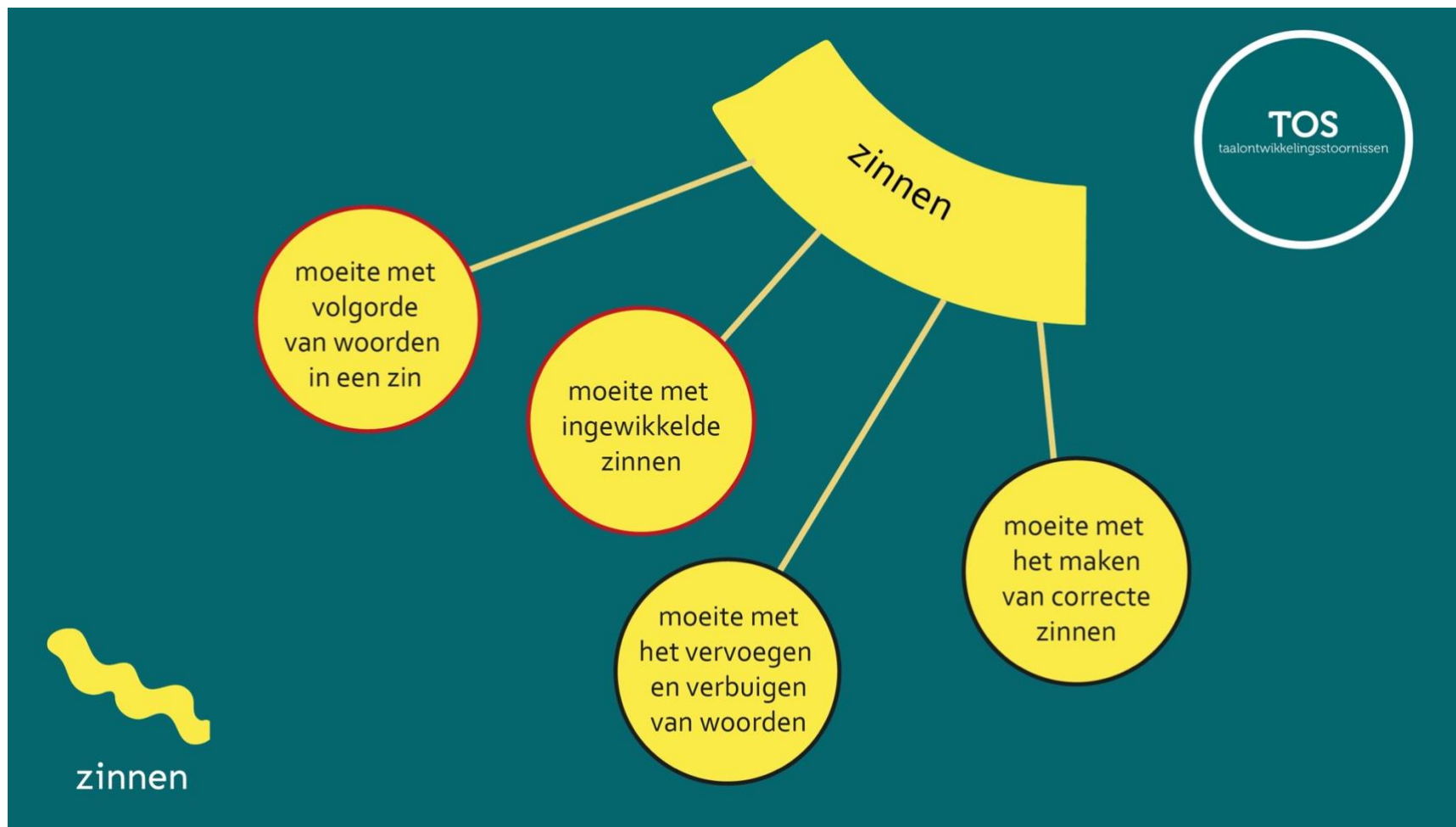
Op de afbeelding zie je waar je last van kunt hebben als je TOS hebt. Bijna niemand met TOS heeft last van AL deze dingen. De een zal een paar bolletjes herkennen, de ander zal juist heel veel bolletjes herkennen.

Als de problemen met taal (vooral) te maken hebben met het herkennen van klanken en het gebruiken van die klanken in woorden, dan noemen we dat een *fonologische stoornis*. Als een kind een klank vervormt, weglaat of vervangt door een andere klank, kan dat ook te maken hebben met het plannen, coördineren en sturen van spraak (lippen, tong, kaak en verhemelte). Dit noemen we *verbale (ontwikkelings)dyspraxie*. Samen heten de verschillende problemen met *spraakontwikkelingsstoornissen (SOS)*. Iemand met een SOS spreekt woorden niet goed uit, praat langzaam, legt klemtonen verkeerd en/of heeft een opvallende intonatie, waardoor hij/zij minder goed verstaanbaar is. Vaak hebben mensen met een SOS ook problemen op de andere domeinen van taal en heeft iemand een TOS en een SOS.

Als je TOS hebt, kan het ook zijn dat je vooral moeite hebt met het leren en onthouden van nieuwe en moeilijke woorden. Je hebt dan een kleine woordenschat: je kent (veel) minder woorden dan leeftijdsgenoten. Dat is onhandig op school, maar ook in gesprekken. Want als je de woorden niet kent, begrijp je ook niet waar ze het over hebben! Als je woorden wel kent, maar er steeds niet op kunt komen, heb je problemen met woordvinding. Zo'n zwart-wit beest dat waggelt.... Je zoekt en zoekt in je brein, maar je kunt het goede woord niet vinden.

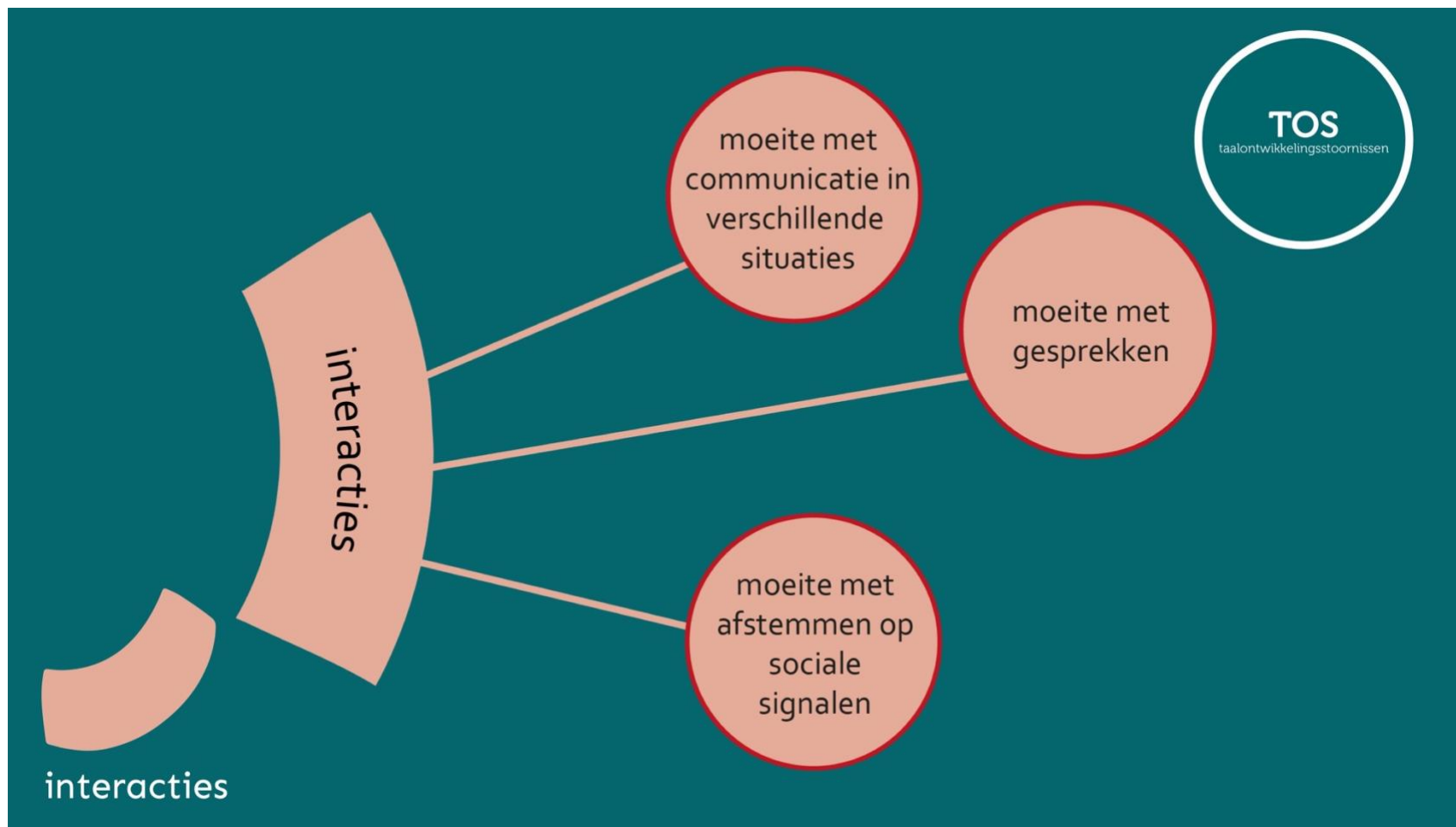
TOS kan ook vooral problemen geven met grammatica: met de regels van de taal. Het zijn regels over hoe je werkwoorden vervoegt (ik ben, jij bent | ik doe, ik deed, ik heb gedaan), woorden in volgorde zet, zinnen en bijzinnen maakt. Mensen met TOS maken vaak 'kromme' zinnen, zinnen die niet lopen zoals ze zouden moeten lopen.

Als je de regels van de taal niet helemaal snapt, dan is het niet alleen moeilijk om zelf goede zinnen te maken, maar ook om de zinnen van anderen goed te begrijpen.

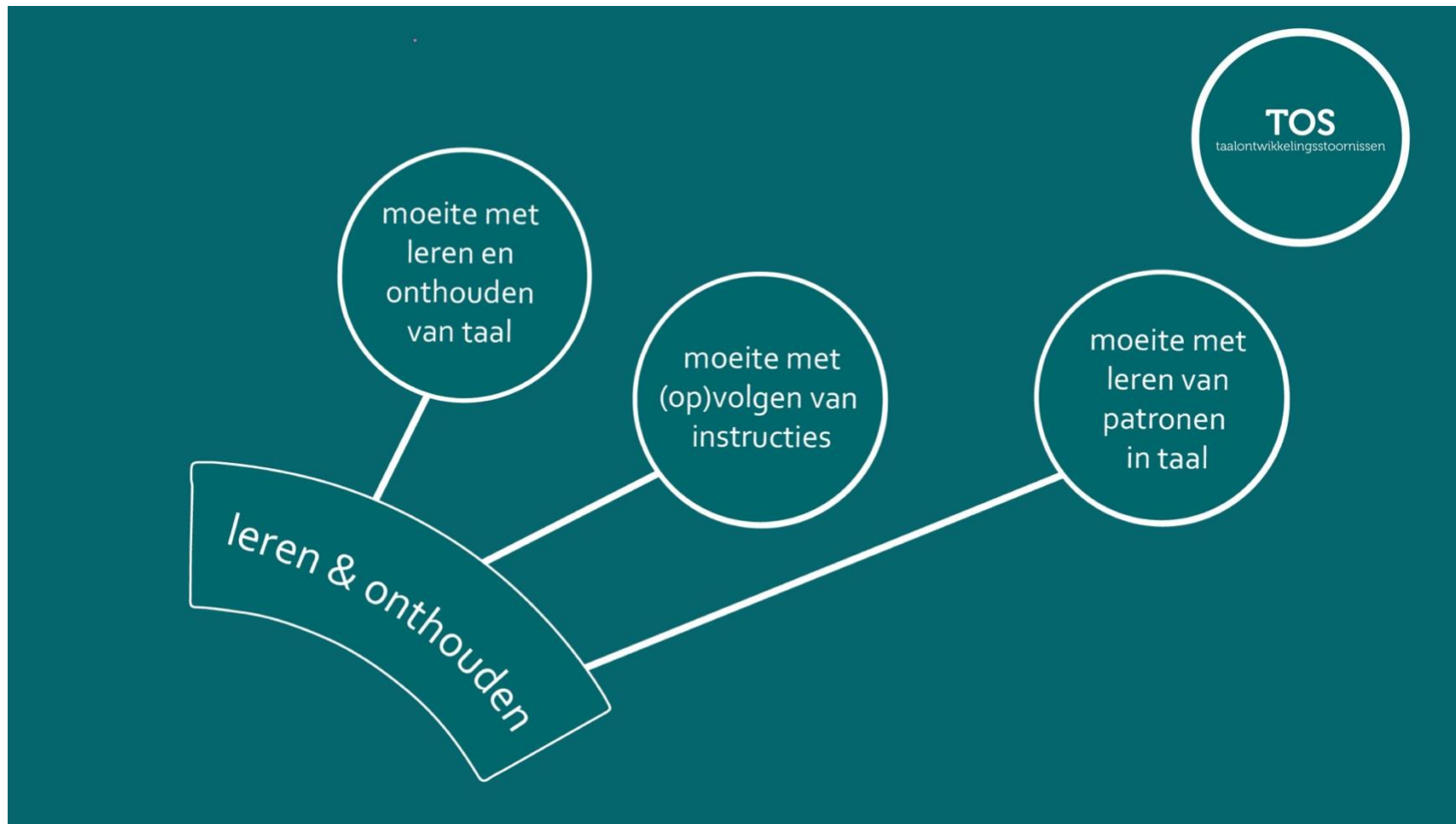

Een verhaal bestaat uit klanken, woorden en zinnen. Maar een verhaal is zoveel meer! Verhalen openen werelden die je (nog) niet kent, werelden die niet bestaan, werelden die je aan het denken zetten.

Als je TOS hebt zijn verhalen van anderen soms moeilijk te volgen. Het verhaal gaat te snel, heeft te veel moeilijke woorden, of legt verbanden die je niet snapt. Het omgekeerde geldt ook. Als je TOS hebt is het moeilijk om jouw verhaal te vertellen. Wat is hoofdzaak en wat is bijzaak?

In het contact met andere mensen is taal heel belangrijk. Als je TOS hebt kan het moeilijk zijn om taal te gebruiken op een manier die aansluit bij de mensen met wie je praat. Een gesprek voeren is lastig, omdat je niet goed weet wanneer je iets kunt inbrengen en wanneer je moet luisteren of omdat je de signalen die de ander geeft niet goed snapt. Is de ander geïnteresseerd in jouw verhaal? Wat weet de degene met wie je praat en wat nog niet? Praat je anders met een leeftijdgenoot dan met iemand die jonger is of ouder? Anders met iemand die je goed kent dan met een vreemde?

TOS is niet één 'ding'. TOS is een verzamelnaam voor problemen die te maken hebben met het leren en onthouden van taal.

Als je hersenen taal niet goed kunnen verwerken, heb je moeite met het onthouden van taal, het leren van patronen en het opvolgen van instructies.

Dat merk je in alle domeinen van de taal. Maar terwijl de een vooral problemen heeft met het uiten van taal (de klanken, de woorden, de zinnen), heeft de ander ook problemen met het begrijpen van taal.

Welke bolletjes beschrijven jouw TOS?

Dit product is mogelijk gemaakt door subsidie van **ZonMw**
Subsidienummer: 637003001.